

Recenzija, prikaz knjige, kritika / 1.19

*Tanja Tomažič***Marija Stanonik,
>>NA POMOČ!<<*****Dobračeva gori: 100 let Prostovoljnega gasilskega društva Dobračeva, Etnološki vidik. Dobračeva, Prostovoljno gasilsko društvo, 2002.***

Malokatero gasilsko društvo v vesoljni Sloveniji si je ob pomembnejši obletnici zaslužilo tako obsežno knjigo kot prav društvo z Dobračeve! Knjiga šteje več kot 450 strani velikega formata. Ali naj to pripišemo dejstvu, da je Dobračeva avtoričin rojstni kraj, kjer je že kot majhna šolarica sodelovala v gasilskih vrstah? Vsekakor se dobračevski gasilci lahko pohvalijo, da je njihova rojakinja dr. Marija Stanonik opravila veliko delo, ko je ob zapisnikih gasilskih sej, arhivu gasilskega društva in redkih drugih virih do potankosti opisala zgode in nezgode gasilskega društva skozi sto let. Vsakdo, kdor je imel vsaj malce opravka z društvom, celo slaščičarji, ki so jim pekli piškote za razna praznovanja in izdajali račune, so navedeni in bodo o njih brali še v prihodnosti. Prav tako, kot je napisal prvi avtor kronike Ivan Potočnik leta 1925: »Vsako društvo ima svojo zgodovino, katero je treba zapisati, da jo bodo lahko z zanimanjem čitali še naši potomci in ki bo tem zanimivejša, čim starejša bo.«

Avtorica takole pojasni etnološki vidik: »Od navedenih /publikacij/ se tukajšnja obravnava loči po tem, da skuša zgodovinskim dejstvom dodati tudi etnološki vidik in ima pred očmi vse kulturološke sestavine, ki ji jih dajejo predloženi viri. Ti pa so novost vsaj za slovensko etnologijo ... Težišče tukajšnje /publikacije/ je prav na njih in kolikor toliko tudi na poslovni korespondenci.«

Ohranjeno dokumentacijo, ki je obsegala natančno sto let (1901–2001), je avtorica ne samo prelistala, ampak tudi zbrano prebrala in natančno razvrstila v 21 večjih poglavjih. Ta predstavljajo mrežno strukturo delovanja gasilskega društva in poleg o rednem gasilskem delu (o ustanavljanju, odločanju, upravljanju, blagajniškem poslovanju, izobraževanju, nagrajevanju, gospodarjenju, varovanju, alarmiranju, reševanju ...) obsegajo še poglavja, ki so bolj povezana z vzporednim delom gasilcev, na primer o prepoznavanju, kjer je govor o uniformah in nasploh o oblačilni kulturi, najrazličnejših praznovanjih, izobraževanju in pritegovanju članov, ter ob katerih se vznemiri etnološko vzgojeno srce. Nemara so ti podatki tudi najbolj zanimivi za branje vsem, ki se nikoli niso dejavno ukvarjali z gasilstvom, ampak so le občasno sodelovali pri kakšnem veselejšem delu, ki je ponavadi potekalo na poletnem gostilniškem vrtu.

Podatki v vsakem poglavju nas vedno znova postavijo na zgodovinski začetek društva in s pomočjo zapisnikarjev pred nami potekajo bolj ali manj suhoparni dogodki, ki so vse bližje današnjim časom krojili usodo dobračevskih gasilcev. Avtorica si je očitno že v začetku določila nalogo, da bo opravila vse delo le z bolj ali manj enotnimi viri, to je zapisniki društvenih sej, dopisi, računi, kroniko

društva in redkimi drugimi viri. Očitno je bil arhiv gasilskega društva tako popoln, da se ji je zdelo, da ji bodo ti viri zadoščali. Ne navaja niti enega ustnega vira, nikogar, ki bi ji še po svojih spominih lahko pomagal pri raziskavi. Kolikšen je bil delež tistih, ki so se med vaščani potegovali za gasilsko delo in gasilsko čast? Kdo so bili? Iz katerih vrst so se imenovali predsedniki, načelniki in poveljniki ter iz katerih so prihajali aktivni gasilci? To so vprašanja, ki jih gotovo ni v zapisnikih, bi pa bila dobrodošla v splošnem prikazu gasilstva. V obilno pomoč pri branju bi bila tudi grafična obravnava besedila, nemara samo sprememba črk pri navedkih.

Ker je avtorica, kot že omenjeno, Dobračevka, jo na domačo vas vežejo še vedno mnoge vezi, predvsem pa je njeno poznavanje terena neskončno večje kot poznavanje kateregakoli prišleka, ki bi sedel pred kup pisanih virov in želel samo z njimi osvetliti življenje društva oziroma njegovih članov.

Razprava, ki podrobno obravnava dejanja in nehanja dobračevskega društva ter v kateri nastopajo gasilci kot nekakšen stoletni korpus, zahteva natančno branje. Opombe, ki sledijo vsakemu poglavju, skupaj štejejo 3544 enot.

Na koncu knjige je zelo kratek sklep, za katerega bi si želeli, da bi bil daljši. Prav v teh vrsticah, kjer avtorica poskuša povzeti spremembe, se zasluti njen iskri etnološki duh. Zdi se, da ji je prav poznavanje domačega okolja preprečevalo podrobnejša pojasnila, ki naj bi bralcem razložila njej že znane razmere. Duhovite misli v sklepu se zdijo šele kot začetki, nekaj, do česar se je avtorica dokopala z brskanjem in prebiranjem bolj ali manj čitljivih rokopisov, zdaj pa se ji zdi, da je že vse znano in ji ni treba še enkrat razlagati radovednemu bralcu.

Vas Dobračeva je že dolgo del Žirov, njena priključitev ni prišla nenadoma, ampak sčasoma. Poznajo jo le domačini in o tem priča skromno posvetilo proti koncu knjige: »Moji rojstni vasi Dobračeva, ki jo je odpihnil čas. M. S. 2002.«

Starih hiš se ne bo dalo več postaviti, starih poti ne obnoviti, v obsežni razpravi pa se je ohranilo vse, kar se je nekdanj dogajalo v dobračevskem gasilstvu.